

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A „Kitartás“ egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452/902. szám alatt hagyta jóvá.

A lakáskérdés.

A míg az élelmiszereknek és más szükségleti cikkeknek, de a lakásoknak is az ára emelkedett, addig a kereseti viszonyok alig javultak. Azt ugyanis komolyan számba sem lehet venni, ha itt-ott a munkabérek 20—40 fillérrel emelkedtek, mert hisz elsőrendű szükségleti cikkeink ma 50—80 százalékkal drágábbak lettek, de ezek az árak is még folyton emelkednek. Ezen áremelkedéseknek talán nincs is könnyen megérthető oka, mert hisz gazdasági viszonyaink a fentebbieket kellően indokoló változást nem szenvedtek. Ebben a dologban mindenesetre legfeltűnőbb az, hogy nem is ott mindenütt emelkedtek az árak, a hol a munkabérek emelése szükségessé vált, hanem azoknál az áruknál, melyeknél a munkabéreket leszállították a termelők, vagy legalább igyekeztek leszállítani. Ezt általánosságban előre bocsájtva, ez alkalommal csak egy dologgal akarunk foglalkozni, a lakáskérdéssel.

Tudvalevő dolog, hogy a fővárosban csak a nagy lakásokról lehet mondani, hogy nem drágák. Ennek pedig egyedüli oka az, hogy a kereslet ezek iránt elég mérsékelt. Vagyis minden háztulajdonosnak nagyon is érdekében áll egy nagy lakásnak a lakóját megtartani, ha nem akarja magát annak kitenni, hogy az esetleg üres maradjon. A fővárosban ugyanis aránylag kevés olyan jómódu ember van, a ki a jó, kényelmes lakást megengedheti magának. A fővárosiaknak csak két kategóriája létezik. Vannak háziurak és a kevésbé irigylendő lakók. A hajléktalanok kategóriáját nem lehet számításba venni. Ezek a lakás kellemetlenségeit nem ismerik, nekik csak az időjárással kell számolniuk, a mi sok

esetben kellemesebb még, mint ha azt a háziurakkal tennék.

A háziurakkal már eleget foglalkoztak másutt, itt tehát csak a lakókról és lakásaikról akarunk egyet-mást mondani. A bérházaknak lakásait mindenki ismeri. Azt is mindenki tudja, hogy abba a szobának nevezett helyiségbe egy-két butordarabnál többet elhelyezni nem lehet, mert térfogata oly csekély. Ha most valaki ilyen egy vagy két helyiségből álló lakást bérelt, számolnia kell még azzal is, hogy lemond a friss levegőről, lemond a világosságról, mert a háztulajdonosnál nem az a fő, hogy a lakás ezen kellékei meg legyenek, hanem hogy mennél több helyiséget tudjon építtetni. Az ilyen lakásoknak az ára nagyság szerint 4—600 korona. Most már csak azt kell tudni, kiknek van szükségük ilyen lakásokra. Ezeket a munkás, iparos és a kishivatalnok veszi igénybe. A munkásnak és iparosnak nincs lakbére; a kishivatalnok 400—600 korona lakáspénzt kap. A munkás és az iparos napi keresetéből kénytelen félre tenni a lakásra valót. Ezeknek azonban, eltekintve attól, hogy szűk, egészségtelen helyen kell tartózkodniuk családjukkal, sokszor keresetüknek egyharmada vagy fele is a lakbérré esik, tehát a megélhetésre alig marad. A rossz lakásviszonyok mellé párosult szűkös megélhetés idézi elő azután azokat a bajokat, melyek időnként egy-egy járvány képében a nyilvánosság előtt jelentkeznek. Ilyenkor azután megmozdul a közvélemény és szidja a hatóságokat, hogy nincs elég — kórház! Arra azonban senki sem gondol, hogy ezeket a bajokat mi idézi elő, nem gondol arra, hogy nem is annyira kórházakra volna szükség, mint inkább egészséges és megfelelő lakásokra. Ezt komolyan nem is lehet napirendre hozni, mert ha ezzel alaposan és célravezé-

tően foglalkoznának, annyi jogosulatlan magánérdekbe ütköznék, hogy alig találkoznék ember, a ki ebbe a darázs-fészekbe belenyulni merne. Különben nem is volna célravezető a háziurak megrendszabályozásának kísérlete. Ezt rövid uton hamarosan nem is lehetne kielégítő módon megtenni. De van ennek egy más formája. Közvetve oda hatni, hogy a lakásuzsora lehetetlenné váljék. Még pedig lehetetlenné váljék az által, hogy a kereslet kisebbedjék. Ezt pedig úgy lehetne elérni, hogy mindenkinek módjában állana, a tulköveté-
lések ellen védekeznie, illetve azokat vissza-
utasítani. A lakáskeresők azonban saját erejükből erre nem képesek, azok a telepítési rendszerek pedig, a melyeket eddig követtek, semmikép sem felelnek meg az igénybevevők érdekeinek. Nem felelnek meg első sorban a vállalandó nagy lekötöttség miatt, de azért sem, mert a házépítő szövetkezetek mai formájukban oly drágákká teszik a házaknak megszerzését, hogy a vételárak a valódi értéket két-háromszor felülmulják. Ezen a két bajon kell első sorban segíteni, de tán lehet is, ha a szövetkezés más formában történik. El kell ejteni első sorban a lekötöttséget az által, hogy a szövetkezeti tagok kiválása és belépése tisztán a kötelezettség vállalásából és elejtéséből álljon. A vételárnak az értékkel való összeegyeztetését pedig oly formán lehetne elérni, hogy az egy oly tartozásként szerepeljen, melyet bármikor könnyen megváltani vagy átruházni lehessen. De még a helyhez kötöttség sem szükséges, ha a szövetkezet azt tűzné ki. célul, hogy a falurendszert tartaná szem előtt és mindenkinek tetszésére bizná azt, hogy hol akar magának ingatlant szerezni.

A biztosítékokat mindennek daczára könnyű volna megszerezni, annál is inkább, mert a kereslet magában véve már nem teszi valószínűvé a megdöntöttséget, ha vevő fél egy bizonyos hozzájárulása kikötöttik. Sokkal megbízhatlanabb a szövetkezés azon módja, mely jelenleg is több helyütt fennáll, midőn a vevő fél egy minimális ellenérték fejében (lakbér fizetés) tulajdont szerez magának, a mint ezt legjobban az bizonyítja, hogy az ilyen telepesek igen nagy százaléka már az első évben nem felel meg kötelezettségének, illetve elköltözés által kibuvik alóla.

Most már csak arról lehet szó, hogy miben álljon ez a biztosíték, mely úgy a vevő felet kellően leköti, mint a szövetkezetet magát kielégíteni tudja. Itt az első sorban tekintettel

kell lenni azoknak az anyagi viszonyaira, akik komoly szándékkal tulajdont akarnak maguknak szerezni. A legszerényebb viszonyok között élő emberekről van ugyanis szó. Munkás, kisiparos és kishivatalnokok tudvalevőleg nem rendelkeznek megtakarított pénzzel. Ezeknek az embereknek tehát lehetővé kell tenni, hogy mégis előteremthessék azokat az előfeltételeket, melyek lehetővé teszik annak a tőkének befektetését, amely az ilyen vállalkozást hajlandó felkarolni anyagi károsodás kizárásával. Ez nagyon fontos előfeltétele ilyen vállalkozásnak. Fontos pedig azért, mert ilyen tőkének a kamatoztatása egész más alapokon nyugszik, mint a hol számításba kell venni a nem fizetés esélyeit. Ez utóbbi drágítja meg a biztosítékkal nem rendelkező egyének hitelét is, mert az ezzel foglalkozó pénzintézeteknek a maguk jogos érdeke megkívánja azt, hogy a kölcsönösség alapján berendezkedve az eshetőségekkel számoljanak.

Első sorban tehát minden olyan vállalkozásnál, mely természeténél fogva oly egyének javára létesül, akik anyagi képtelenségük-nél fogva hitelre nem számíthatnak, azt a kérdést kell megoldani, miképen lehet az ilyen érdekelteket mégis kellő módon a kívánt vagy szükséges javakhoz hozzásegíteni. Ennek előfeltétele a tőkegyűjtésnek oly módja, mely a legszegényebb embernél is lehetséges. A mai bérviszonyok mellett ez csak a szükségletek megszorításával történhetik. Kis összegeknek megtakarítása révén kell azt a tőkét összegyűjteni, a mely a házépítő vállalkozásnak biztosítékul szolgálhat arra nézve, hogy komoly elhatározással áll szemben és a további segélyt minden kockázat nélkül megadhatja. Erre azonban szükséges az e célra szolgáló pénzintézetnek megalakítása is, vagy egy már meglévő pénzintézetbe való belépés, a mely kellő érdekelttség mellett hajlandó ezen alapokon ilyen ügyletbe belebocsájtkozni.

Ezek volnának általánosságban azon előfeltételek, a melyek alapján mindenki keresetének és jogos igényeinek megfelelő olyan lakáshoz juthatna, a mely teljesen kielégitené.

Miután mi ezt is egyik célul magunk elé tűztük és megvalósítani akarjuk, legközelebb a részletekkel is foglalkozni fogunk és a mennyiben kellő érdekelttség mutatkoznék, rövidesen meg is valósítjuk tervünket.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő.

3. A tag törvényes nejeének elhalálása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 5⁰-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a „Kitartás Takaréks- és Hitelszövetkezet“ től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 2. sz. kimutatott segélyösszeg K 135,725.—

Ujabb segélyek:

474. Manzer Viktor Vilmos Budapest a tag halála után	1000 K.
1044. Szócs János Héjjasfalva, a tag halála után	1000 >
1603. Grobarcsik Pál Budapest, a tag halála után	500 >
2525. Löffler Rezső Budapest, a tag halála után	1000 >
2845. Szili Pál Budapest, (árvaszékhez) a tag halála után	1000 >
1048. Horváth Ferencz Fenes, a tag neje halála után	300 >

Balesetsegélyek:

Lapunk 2. sz. kimutatott segélyösszeg K 37,477.93

Ujabb segélyek:

1227. Kerekes András Stubnya	2000 K
157. id. Holló József Kecskemét	200 >
2778. Dobrai Lajos N. Károly	100 >

Tagjainkhoz. Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért

a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis mindazon tagok, akik 30 napig a befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §.), a tagok sorából törölnökök és ezáltal minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.

Erre való hivatkozással tehát ismételten figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

† Kerekes András.

Hirtelen és megdöbbentő módon ragadta ki sorainkból csontos kezével a halál tagtársunkat Kerekes Andrást, stubnyai máv. szivattyú-őrt. Január hó 25-én az állomáson átszáguldó gyorsvonat elütötte és halálragázolta. Az élet-erős férfiú egy szempillantás alatt mozdulatlan holttetemmé változott. Isten utjai kifürkészhetlenek. A megboldogultat élete virágjában érte el a szomorú végzet, mindössze 41 éves volt. Munkáját kedvvel, jó erőben, egészségben végezte, egyesületünknek is mindig érdeklődő buzgó tagja volt. A sötét téli reggel neki már nem hozott virradást, a mozdony két tüzsze az ő halotti lámpása lett. Itt hagyta összetört szivü özvegyét és szerencsétlen árváját. Igazgatóságunk úgy a maga, mint a tagok összességének nevében sietett részvétét kifejezni a mélyen sujtott családnak s az alapszabály szerint biztosított összeg minél gyorsabb eljuttatásával is igyekezett kötelességét teljesíteni.

Az Igazgatóság indítatva érzi magát s ezt hálás kötelességéül ismeri, hogy e helyen az összes tagok nevében szives köszönetet mondjon az elhunyt főnökének, Nagy Márton, stubnyai állomásfőnök urnak, ki szerető gondoskodással s példás lelkiismeretességgel járt közben az okmányok beszerzésében, a szükséges adatok beterjesztésében, s lehetővé tette a segély minél gyorsabb kiutalását.

Mi, a megboldogult tagtársai és kartársai gondoljunk szeretettel emlékére s végzetes elmulását itt felidézve, kívánjunk neki örök üdvösséget.

Béke poraira!

Ipari balesetek 1905-ben.

Most, hogy az ipari, gyári és kereskedelmi alkalmazottaknak a betegség és baleset következményei ellen való biztosításáról szóló törvényjavaslat képviselőházi tárgyalás alatt áll, fokozott mértékben érezhető új, pontos és kimerítő balesetstatisztikai adatok szüksége. E szükségnek kívánt eleget tenni

Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter, midőn az 1905. évben előfordult ipari balesetek részletes kimutatását tartalmazó hivatalos kiadványt közzétette.

Megtudjuk e kötetből, hogy az 1905. év tolymán a magyar korona országainak gyáripari és kisipari üzemeiben 18,962 hivatási baleset fordult elő, 407-tel több, mint 1904-ben. E balesetek közül csak 1,170 sujtott nőt, míg a férfiakat ért balesetek száma 17,792, ami egyrészt onnan van, hogy nők az ipari munkások seregében sokkal kevesebben vannak, mint férfiak, másrészt pedig onnan, hogy a női munkások által az iparban végzett munka sokkal kevesebb veszélyt rejt magában, mint a férfimunkások nehezebb, kockázatosabb munkája: ezer férfimunkás közül 39-et, ezer női munkás közül csak 17-et ért baleset. A sérülések több mint négyötödrésze négy hétnél rövidebb ideig tartó munkakeptelenséget okozott, állandó részleges munkakeptelenséget 254 baleset, állandó teljes munkakeptelenséget 19 baleset idézett elő, a halálos balesetek száma pedig 225 volt, ami mellett figyelemre méltó, hogy a multhoz képest a súlyosabb természetű sérülések aránya növekvőben van. Munka közben a munkás végtagjai s különösen kezei, állandó érintkezésben lévén a szerszámokkal, természetes, hogy a legtöbb sérülés: a balesetek több, mint négyötödrésze a végtagokat érte, de a fejet ért sérülések is meghaladják az összes balesetek tizedrészét, főként a szem gyakori megsérülése következtében.

A balesetek előidézésében a munkagépeknek volt a legnagyobb szerepük, amelyek mellett közvetlen közelségben a munkások nagy tömege dolgozik s amelyek rovására irható a balesetek több, mint egy-negyedrésze. De nem sokkal kevesebb volt a rakodásnál, szállítás közben előfordult balesetek száma sem, s kézi szerszámok is sok sérülést okoztak, ellenben a közfelfogás szerint oly veszedelmes motorok mellett mindössze 696 baleset történt, amit a motoroknál alkalmazott védő- és megelőző-intézkedések és készülékek nagy száma és a közvetlenül mellettük foglalkoztatott munkások kisebb száma tesz érthetővé. A baleseteknek több mint felét zuzódás okozta s a vágásból eredő sérülések az összes sérülések több mint egynegyed részét alkotják.

A balesetek száma és a munka idényszerűsége közt fennálló összefüggést mutatja az a tény, hogy a legkevesebb baleset a téli hónapokban, amikor az építőipar és más veszélyes üzemek is vagy teljesen szünetelnek, vagy leszállított munkáslétszámmal dolgoznak: az év juniustól novemberig terjedő felére a balesetek 54,44%-a esett, a másik felére pedig 45,56%-a. A hét egyes napjai közül aránylag legtöbb a baleset hétfőn és szombaton: az előbbi tényben a vasárnapi mulatozásoknak a káros hatása, az utóbbiban az egész heti munka okozta kimerültség és a figyelem ennek következtében beálló lankadása jut kifejezésre.

A kisiparban (ahol aránylag több az inas és ritka az idősebb munkás) a 20 évet meg nem haladó sérültek aránya 46,19%, a gyáriparban ellenben csak 28,42%. Ezzel összefügg az a tény, hogy a kisiparban a sérültek majd háromnegyede volt nőtlen vagy hajadon, míg a gyáriparban csak fele. Emellett a kisipari sérültek közel egyötödrészenek, a gyáripari sérültek csaknem egyharmadrészenek volt gyermeke, ami a balesetek hátterét még sötétebbre festi, annál is inkább, mert a sérültek egy jelentékeny része még mindig nincs a baleset következményei

ellen biztosítva; azt látjuk ugyanis, hogy a gyáripari sérülteknek 30%-a nem részesült a biztosítás jótéményeiben, pedig a számításnál a 9 napnál rövidebb ideig tartó — munkakeptelenséget okozó — balesetek nincsenek figyelembe véve. E biztosítás díjait az esetek közel háromnegyedrészében maguk a munkaadók a munkásokkal együtt fizették s azok az esetek, amelyekben egyedül a munkások viselték a biztosítás terheit, az összeseknek csak 6,55%-át tették.

Érdekesekek azok az adatok, amelyek a kisipar és a gyáripar veszélyességének a mértékét mutatják. Megtudjuk ez adatokból, hogy ezer munkás közül a kisiparban 7-et, a gyáriparban pedig 67-et ért évenként baleset, a gyáripar tehát tizszeresen veszélyesebbnek látszik, mint a kisipar. A gyáripar és a kisipart egybefoglalva, azt látjuk, hogy ezer ipari munkás közül évenként 36-ot sujt baleset. Egyes iparágak veszélyességi foka persze ezt az átlagot jelentékenyen meghaladja: az építőipar a gépgyártás, a vegyészeti ipar és a bőripar gyári üzemeiben 102—132 munkást ér évente baleset (az 1905. évi adatok szerint) minden ezer közül, az idetartozó üzemekben tehát minden 8—10 munkás megsérül egy év folyamán.

Súlyos adatok ezek s ha meggondoljuk, hogy a baleset következményei nemcsak a megsérült munkást, de családtagjait is sujtják s ha figyelembe vesszük azokat a veszteségeket, amelyek a nemzeti jövedelmet legbecsesebb tényezőjének: az emberi munkaerőnek megcsorbulása révén erik (csak az elvesztett munkanapok száma meghaladta 1905-ben a 320,000-et), tisztán áll előttünk a balesetek jelentősége és egyúttal a szükséges és fontos volta Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter által az országgyűlés elé terjesztett betegsegélyezési és balesetbiztosítási törvényjavaslatnak, mely törvényerőre emelkedvén, hivatva lesz a balesetek következményeinek elhárítására vagy legalább is enyhítésére.

Uj munkásbaleset-biztosítási törvény Angliában.

Az angol törvényhozásban a napokban az utolsó pecsétet ütötték a munkásbaleset-biztosítási törvényre, mely július 1-én lép életbe, s a mely messzire kiterjeszkedő módon tökéletesíti a munkásoknak ipari, kézműves és egyéb foglalkozású ságaik közben ért balesetek elleni védekezését. Angliában az idevágó törvényhozás csak újabb keletű és a munkaadónak az üzletében történt balesetekért való felelőtlenségét tulajdonképpen csak 1880-ban szüntette meg az *employer's liability act*. Ez a törvény egyszersmindenkorra bizonyos kártérítést állapít meg a munkásnak azon balesetekre, melyek őt műhelyében munkaadójának, vagy helyettesének gondatlansága, vagy hanyagsága következtében érték. Nagy haladást jelent a Chamberlain által fényesen védelmezett munkás-kártérítési törvény (*workmen's compensation act*), mely a balesetek védelmét a vasutak és bányavállalatok alkalmazottaira és az építőmunkásokra is kiterjesztette. Még tovább mentek az oltalommal 1900-ban, a mikor a védelmet a mezőgazdasági munkásoknak is megadták. Minthogy már kimondták azt az elvet, hogy a műhelyekben történt balesetek következményeit részben a vállalkozónak is viselnie kell, azért tulajdonképpen a fejlődés törvényéből

következik, hogy ezt a védelmet legelőször csak bizonyos és veszélyesnek tartott foglalkozásokra szorítják, majd mindig több munkanemre, míg végül az egész munkásszeregre terjesztik ki.

A mai angol politikai helyzet rendkívül kedvez a haladó iránynak, mert mind a két nagy párt, a hatalmon levő liberálisok és az erre törekvő konzervatívok, nagyon szívélyesen hordják a nagy tömegek érdekeit védelmező szociális törvényhozást. A liberálisoknak most és a jövőre is meg kell tartaniuk a trade union-ok (munkás-szervezetek) és egyéb radikálisok kedvező hangulatát, mert ezek az utolsó választáskor nagyon fontos szolgálatokat teljesítettek nekik, a konzervatívoknak pedig, a kik egy évtized előtt üdvös védő törvényekkel igazi érdemeket szereztek maguknak, természetszerűleg örülniök kell az ily irányu további fejlődésnek.

Az új törvény a balesetvédelmet körülbelül minden munkásszemélyre kiterjeszti, a ki évenként 250 fontnál kevesebbet keres és a kormány csak nehéz szívvel mondott le arról, hogy a mint tervezte, az otthon, vagy egyáltalában a műhelyen kívül dolgozó munkásokra is kiterjessze a törvényt.

Az új törvény a régi intézkedések közül sokat elvetett, mert azok sok jogvitára adtak alkalmat és most a felelősség kötelezettsége tisztább s azért nagyobb biztonságot is nyújt. De a legfontosabb az az új törvényben, hogy nemcsak azokért a balesetekért teszi felelőssé a munkaadót, melyek a szolgálatában álló munkást műhelyében érik, hanem kártérítésre kötelezik őt azoknál a betegségeknél is, melyek nem balesetnek, hanem a rendes munkának sajnálatos következményei. Bizonyos munkanemeket végző munkások, a kik belesnek a foglalkozásuk okozta bajba, megkívánhatják, hogy munkaadójuk őket ingyen eltartsa. A felelősségnek az új törvényben egy másik irányu kiterjesztése az is, hogy halálos végződésű baleseteknél az elhunythoz tartozó személyek köréből kell a munkaadónak az elhunyt helyét pótolnia. Mindezideig a többi között az elhunytak csak törvényes gyermekeit értették a *hozzátartozó* személyek alatt, természetesen csak akkor, ha az elhunyt fenntartójuk volt, míg most *Keyr Hardy* indítványára a *törvénytelen* gyermekeket is bevonták a kedvezményezett *függő* személyek közé. Az új törvénynek ez a pontja szorosán összefügg egy másik javaslattal, mely a házi cselédséget is bevenné a baleset-védelemben részesülők közé. Ha arra gondolunk, hogy Angliában nem kevesebb, mint két millió embert foglalkoztatnak cselédként a háztartások, akkor fogjuk csak kielégően mérlegelhetni a baleset-védelem ilyenmü kiterjesztésének fontosságát.

Azoknak a betegségeknek a száma, a melyeket a foglalkozás idéz elő, egyelőre csak *hét*, de a kormány megígérte, hogy a törvény életbelépte idejéig megnagyobbítja e számot a jelenleg vizsgálat és tanulmány tárgyát képező betegségeknek egy jelentékeny részével.

Azt a munkást, a ki a mestersége által okozott betegsége miatt kártérítést kér munkaadójától, ez csak akkor utasíthatja el, ha beigazolja, hogy a bajt nem az ő szolgálatában teljesített munka okozta. Persze hogy a munkás nem léphet fel igényével, ha betegsége nincs a törvényben felsoroltak közt.

Bonyodalom azonban jócskán támadhat a törvénynek emez intézkedéseiből. Ugyanis azok között

a betegségek közt, melyeket a törvény a kedvezményben részesít, nem egy olyan is van, a melynek okát, keletkezését, nagyon nehéz biztosan megállapítani. Csak attól függ tehát, hogy a törvény nem lesz-e elviselhetetlenné a munkaadókra, hogy milyen betegségeket vesz a pártfogásába. A tuberkulózisnak és a csúzos bántalmaknak nem egy mesterség a szülőanya, de ki állapíthatja meg azt, hogy a baj csiráit melyik munkaadónál szedte magába a munkás.

Nem kevésbé fontos a házi cselédségnek balesetbiztosítása is, mert mint már említettük, ez az intézkedés Angliában 2 millió embert érdekel közvetlenül. Általános elvül megtartották a régebbi törvénynek azt a rendelkezését, hogy a kártérítési összeg feleljen meg a kárvallott élvezett bére felének. A cselédséget illetőleg persze kedvezőtlenebb a számítás a szolgálatadóra, mert a béren felül a természetben adott javadalmazásokat is figyelembe kell vennie. A szegény embereknek, kik cselédek tartanak, csak névleges lesz persze a kártérítési felelősség, mert hiszen az ő vagyoni viszonyaik nem sokkal jobbak cselédjüknél. A többi cselédtartónál pedig a cseléd bére fogja megérezni ezt a körülményt, vagy pedig csökkenni fog a cselédek utáni kereslet, a mi társadalmi, gazdasági okokból szintén kerülendő volna. A derék szolgálatadónak és a jóra való cselédségnek nincs szüksége a törvényre, mert ezeknél a baleset és betegség alkalmával amugy így is önként és szívesebben nyilvánul meg a segítség. A törvény különben ezt a pontját nem akarja kötelezővé tenni.

A munkásvédelem ilyen nagymérvü kiterjesztése azt fogja eredményezni, hogy a munkaadók fokozottabb felelősségük tudatában hathatósabban és szigorúbban fognak gondoskodni azokról az óvó rendszabályokról, a melyekkel a baleseteknek és betegségeknek elejét vehetik. Az angol gyáros, a ki tudvalevőleg nincs valami különösen jó véleményével a tudományok felől, most mégis inkább a tudománytól fog tanácsot kérni a balesetek és a foglalkozás okozta betegségek elhárítása végett, mintsem hogy költséges kártérítési pörökbe keveredjék.

A kik mindent sötét színben látnak, azok attól félnek, hogy a megnövekedett balesetbiztosítási költségeket a termelendő áruk és így a fogyasztók is meg fogják érezni. és hogy ez által nemcsak egész Angliában fog szenvedni az ipar, hanem külföldön is nagy hátrányban lesz a konkurrenciával szemben.

Legjobban mégis attól félnek, hogy milyen betegségekre fogja a törvény kimondani a kártérítési kötelezettséget. Csak ha ezt megtudjuk, akkor lehet majd nyilatkozni arról, hogy a törvény nem lépte-e át az észszerűség határait.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az iparfelügyelők tevékenysége 1905-ben
Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter most bocsátja közzé az iparfelügyelőknek 1905-ben kifejtett tevékenységéről szóló jelentését. A jelentés szerint 35 iparfelügyelői kerület van s az iparfelügyelők az 1905. évben 6565 gyárvizsgálatot és 5567 esetben kázánpróbát tartottak, míg kázánszerkezeti vizsgálat 8499 és kázánszemle 10,679 volt. A meg-

vizsgált telepeken talált gőzkazánok száma 6171 volt. A jelentés szerint a legtöbb kerületi iparfelügyelő jelentésében panaszkodik az inasok számának csökkenése miatt. Általában észlelhető, hogy különösen a nagyobb telepek, mindinkább fiatalabb munkásokat alkalmaznak, ami a jövő munkáskar nevelése szempontjából nagyon aggályos. A gyárvizsgálatok alkalmával 11,000-nél több intézkedés megtétele vált szükségessé. Az iparfelügyelők jelentései szerint a gyárakban sok baj van a munkarenddel, mert a szervezett munkások olyan helyen is követelik a munkarend kifüggesztését, ahol azt az ipartörvény elő nem írja. Előfordult az is, hogy a munkások a kifüggesztett munkarendet magukra nézve kötelezőnek el nem ismerik és azt leszakítják. Előadja a jelentés, hogy egyes helyeken még most is előfordulnak jogtalan bérlevonások, ez esetek azonban mindinkább csökkenőben vannak, mert a királyi iparfelügyelők ezen ügyet a legnagyobb szigorúsággal kezelik. Beszámol a jelentés az 1904. évben előfordult balesetekről is. A baleset esetére való biztosítás általában örvedetesen terjed. Egyes kerületekben a tömeges csoportbiztosítás terjedése konstatalható. Nagyérdekű része a jelentésnek az, ahol a sztrájkokról emlékezik meg. A hivatalos összeállítások szerint az 1905. évben oly nagyszámu bérharczok folytak le, mint amilyenek Magyarországon még eddig soha nem voltak. Az iparfelügyelők tudomására jutott sztrájkok száma 286 volt, az előző évben 183. A sztrájkoló munkások száma 58 ezret tett ki. A sztrájkok összesen 12,275 napig tartottak. A szakmunkások által elvesztett munkanapok száma 1.620,000, amikörülbelül 6.500,000 korona bérveszteségnek felel meg.

A nagy Kohnnak a foga fáj. A kis Kohnról már elhallgatott az ének, a kis Kohnról már nem beszél senki. A kis Kohnnak hatalmas versenytársa támadt a nagy Kohnban. A nagy Kohn a szó szoros értelmében nagy és hatalmas és hozzá képest a kis Kohn igen szánalmas látványt nyújthat. A nagy Kohnnak megvan az az érdeme, hogy nem sokat beszéltet magáról, habár bizonyos népszerűségnek máris örvend. Ez a népszerűsége most jelentékenyen gyarapodott azoknak a kiszivárgó híreknek a nyomán, hogy a nagy Kohnnak a foga fáj. Szörnyen, elviselhetetlenül, minden emberi képzeletet felülmuló módon fáj a foga. Olyan fogfájása van, mint egy elefántnak. Ez a meghatározás korántsem érinti a tulzás határait, sőt inkább a legkézzelfoghatóbb valóság medrében mozog. A nagy Kohn ugyanis nem más, mint a jelenleg Barmenben időző Sarrasani-czirkusznak attrakciója, — egy pompásan kifejlődött, fiatal, hatvanéves afrikai elefánt. A fogfájásnak pedig romantikus, megkapó története van. A »nagy Kohn« egy hajlékban, egy fedél alatt ropogtatta a szénát és egyéb, elefánthoz méltó eleséget »Jenny kisasszonynyal«, egy nem kevésbé fiatal, temperamentumos, de büszke indiai nő-elefánttal. A nagy Kohn szenvedélyes szerelemre gyuladt Jenny iránt, azonban szerelme aligha talált viszonzásra, mert a nagy Kohn hetek óta igen izgatottan, és valljuk be, igen dühösen viselkedett és oly orditást csapott, amely semmiképen sem hasonlított a boldog, a kielégült szerelemlágy turbékolásához. A szerelmi bánat végül, mint rendesen, katasztrófához vezetett. A napokban ugyanis a nagy Kohn, minden társaságbeli előítéletet félretéve, orvtámadást intézett társnője ellen, amely támadást amaz győzelmesen visszaverte. A szegény és egyéb keserűség e nem

várt kudarcz felett annyira hatott a bánatos nagy Kohn lelkületére, hogy — nem tudni még, vajjon öngyilkossági szándékból-e — a falnak rohant, de oly erővel, hogy agyara kitörött. E katasztrófát követő hanghullámokat bel- és külterjesség dolgában semmi zeneművészeti ensemble nem muhatta felül. A megagyartalanodott elefánton mulhatlanul segíteni kellett, különben belepusztul örületes fájdalmába. A czirkusz-igazgató tehát sürgősen fogorvost keresett, de sem Barmenben, sem a környéken, de sehol nem talált oly vállalkozó fogorvosra, a ki a meggyuladt fogtőnek plombálására avagy a megmaradt agyar-résznek lefürészelésére vállalkozott volna. Bár a czirkusz-igazgató nagy jutalmat ígért is, a fogorvosok attól való félelmükben, hogy a fájdalom megkétszerezheti az állatnak erejét, — bárhogy lelánczolják is — ezuttal tartózkodnak műtétet hajtani végre. A nagy Kohn tehát — a mint részvétellel értesülünk — így kilátástalanul ordít tovább.

Éjjeli női munka az iparban. Az elmúlt hónapban Bernben tartott nemzetközi munkásvédelmi konferencia az iparban alkalmazott munkások éjjeli munkájának tilalmáról nemzetközi egyezményt kötött, amelynek főbb pontjai a következők: Az ipari éjjeli munka minden nőnek, korra való tekintet nélkül, eltiltatik. Az egyezmény mindazon ipari vállalatokra vonatkozik, melyekben tiznél több munkás vagy munkásnő van foglalkoztatva. Nem vonatkozik semmiesetre sem oly vállalatokra, melyekben csak családtagok vannak foglalkoztatva. Az elrendelt éjjeli pihenő minimális tartama tizenegy egymást követő órára terjedjen. E tizenegy órában az esti tiz órától reggeli öt óráig terjedő idő belefoglalandó. Az éjjeli munka tilalma felfüggeszthető: 1. Felső erőhatalom esetén, ha egy vállalatnál valamely üzemi zavar áll elő, melyet lehetetlenség volt előre látni s melynek nincs időszaki jellege. 2. Azon esetben, ha a munka oly nyersanyagokra, vagy félgyártmányokra vonatkozik, melyek gyors feldolgozást igényelnek, hogy az anyagok elkerülhetetlen romlásnak ne tétessenek ki. Idényiparban, valamint rendkívüli körülmények között valamennyi vállalatnál, a szakadatlan pihenő időtartama egy esztendőben — hatvan napon át — tiz órára leszállítható. A jelen egyezmény ratifikáltatik s a ratifikációk legkésőbb 1908. december 31-ig a svájci szövetségtanácsnál elhelyeztetnek. Az egyezményt egyelőre Dánia, Spanyolország, Franciaország, Nagybritánia, Olaszország, Németalföld, Luxemburg, Svédország és Svájc kiküldöttei irták alá, remélhető azonban, hogy még több állam is hozzá fog járulni. További megegyezése a berni konferenciának, hogy a szerződő felek kötelezik magukat területükön oly gyufák gyártását, behozatalát és árusítását eltiltani, melyek fehér (sárga) foszfort tartalmaznak.

Az Egyesült Államok vasutai. Az Egyesült Államok költségvetési bizottsága a napokban az Egyesült Államokban levő vasutak ügyeivel foglalkozott. Ez alkalommal nyilvánosságra kerültek a vasutak statisztikai számadásai is. Ezekből kiderült, hogy az utolsó évben az Egyesült Államok vasutai bruttóbevétele 2312,700.000 dollár, vagyis a mi pénzünk szerint tizenegy és fél milliárd korona volt. Ez az óriási összeg tehát mértőföldenkint 10.543 dollár bevételnek felel meg. A személyszállításból eredő bevételek összege maga 618 és félmillió dollár volt, a teherszállításé 1 milliárd és 640 millió

dollár. Az üzemköltségek 1 milliárd 532 millió dollárt emésztettek fel, így a tiszta bevétel 787 millió dollár. A vasutaknak más forrásból eredő bevételei 132 millióra rugtak. Az osztalékok összege 229 millió és a befizetett adók összege 69 millió dollárt tett ki.

A versiró Japán. Japán nemcsak a hősöknek és diplomatáknak, hanem a költőknek hazája is. A japán gyermekeket már az iskolában tanítják verseket írni és alig van műveltségre igényt tartó japán, aki úgy saját hazája nyelvén, mint kínai nyelven költeményeket ne irt volna. Maguk a nép egyszerű gyermekei is szeretik a kötött formát és akárhányszor megesett az orosz-japán háboruban, hogy a japán katonák a pihenés órái alatt egymással versengve ódákat és dalokat szerettek. A versek rendszeren igen rövidek; öt strófából állanak, mindegyiké öt vagy hat szótagból. A harmadik és ötödik sornak kell rimelnie. A mikádóról beszélnek, hogy eddig mintegy huszonnézezer ódát irt, ami nem is kerülhetett nagy fáradságába, mert az ódák leg-hosszabbja sem foglal magában több mint harminczegy szótagot. Nogi tábornok, Port-Arthur hőse, mélabus költeményeiről csakugy híres, mint nagy hadvezéri talentumáról. Japánban egyébként minden művelt ember versiró. Leghangulatosabb költőnek tartják azonban Japán legszámítóbó diplomatáját, Ito márkit.

Különös templom. A »Cri de Paris« irja: Egy előkelő klub magánszobájában előkelő urakból álló társaság szórakozik. Az előkelő urak: Wladimir, Alexis, Pál, Cyrill és Boris orosz nagyhercegek, akiknek az orosz föld már izzadni kezdett talpuk alatt és jobbnak látták Párisban felejtetni el hazájuk szenvedéseit. A társaságban még egynéhány hírneves író, festő és egy-két diplomata is volt jelen. Páris templomainak szépségeiről volt szó. — »Megnéztem ma a Notredame templomot, mert még belülről eddig nem láttam. Mondhatom, gyönyörű.« — »Erről eszembe jut, fenség — szólalt meg egy attasé, aki már hosszabb ideje, hogy elhagyta Oroszországot — hogy pétervári tartózkodásom alatt mozgalom indult meg, hogy II. Sándor emlékére egy pompás templomot építsenek. Ennek valóban pompás székes-egyháznak kell lennie, mert ha jól emlékszem, erre a célra közel negyvenmillió rubelt adományoztak.« Mély csönd állott be e szavakra. A társalgás ezután csak vonatottan haladt és az urak csakhamar bucsut vettek egymástól. Az attasé azt hite, hogy valami ostobaságot mondhatott és csakugyan így is volt. Az illető célra valahogy közel negyvenmillió gyűlt egybe, a mozgalom élén maga Wladimir herceg állott, a befolyt pénzt ő kezelte — hanem a templom építéséhez még ma sem fogtak hozzá. A milliók dolgában senki sem tud semmi bizonyosat,

csak Wladimir herceg és a fenséges uralkodóházi tagok tudják egész biztosan, hogy nincs meg.

Szobrot Rákóczinak! Ezzel a jelszóval emeli kérés szavát a nemzethez Kassa város közönsége, a mely hazafias feladatául tüzte ki, hogy II. Rákóczi Ferencnek, az utolsó nemzeti fejedelemnek, a Rákóczi vármegyék közepette, Kassa városában, egykor legjelentősebb védvárában, nagyanyjának s atyjának temetkezési helyén s most már a Fejedelemlélemnek és bujdosó társainak is örök nyugvóhelyén lovas szobrot emeljen.

Nemcsak Kassa városának régi vágyát, de a nemzetnek forró óhaját kívánja ezzel a szoborbizottság a megvalósítás stádiumába juttatni akkor, mikor a rendelkezésére álló, de természetesen távolról sem elegendő, mintegy 140.000 koronányi szoboralapnak gyarapítása céljából országos gyűjtésnek megindítását határozta el. A bizottságnak lelkes felhívása kétségkívül visszhangra is talál Rákóczi nemzetében s a nemzet áldozatkészsége minden bizoznyal közel hozza az időt, midőn II. Rákóczi Ferencnek honfui erényekben tündöklő nagyságát s a nemzet háláját pompás szoboremlék hirdeti a kurucz városnak főterén. A Rákóczi névnek el nem muló varázsa a kurucz korszaknak lelkesítő emléke, a bujdosóknak temetését nemrégiben diadalmeneté avatott lelkesedésnek még meg nem gyöngült föl-emelő hatása sokkal hathatósabban támogatják a szoborbizottságnak kérését, semhogy kételkedhetnénk az iránt, hogy a nemzet áldozatkészsége nem lesz kisebb annál a lelkesedésnél, a melylyel a Fejedelemlélemnek s bujdosó társainak porladó hamvait fogadta s nyugvóhelyükre kísérte.

A szobor céljaira szánt hazafias adományokat Kassa szab. kir. város polgármesteri hivatala veszi át és nyugtázza.

Az erdők kiaknázása. Egy francia folyóirat érdekes adatokat közöl az európai erdőgazdálkodásról és kimutatja, hogy a legtöbb európai államban már annyira kiaknázták az erdőségeket, hogy fabevitelük évről-évre emelkedik. Angolországban például 455 millió, Németországban 276 millió, Franciaországban 112.8 millió, Belgiumban 81.6 millió, Olaszországban 21.8 millió és Spanyolországban 24 millió frankra rug a behozatal értéke. Egészben csak öt európai állam van, a honnan tetemesebb faanyagot visznek ki. Az osztrák-magyar monarchia és Svédország kivitele 160 millió, Oroszországé 124.8 millió, Finnországé 72 millió és Norvégiáé 60 millió frankra rug. Amerikában az Egyesült-Államok 117.6 millió frank értékű fát visznek ki. Erdőségekben leggazdagabb különben Canada, a melynek fatermelése nagyobb, mint egész Európáé.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsá-, fák- sth. nagytenyésztés.

(Tenyésztőterület: 62 hold = 73 hektár.)

Magvakból és virághagymákból a legjobbat.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leíró katalógusok ingyen.

Postaszállítmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve.

Minden egyes szállítmányhoz „Mühle tanácsadója a kertművelésben”, a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékelatik.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utca 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.